

Cuvânt înainte

Cititorul interesat în cunoașterea istoriei Serviciului Român de Informații și a rolului jucat de acesta în istoria țării noastre a avut posibilitatea, în ultimii ani, de a se bucura de apariția unor lucrări – multe dintre ele deosebit de valoroase, scrise de autori români și nu numai – consacrate acestui subiect. Lor li se adaugă – iată! – încă o lucrare semnată de data aceasta de dr. Daniel Diaconescu, intitulată „Din istoria Serviciului Special de Informații (1940 – 1945)”.

Să remarcăm faptul că este vorba despre analiza activității S.S.I. în ani de război, ani de confruntări dure la nivel mondial, nu numai în plan militar, ci și politic – și poate în primul rând în plan politic! – ani în care viitorul liber al României, participantă ea însăși la conflict, era amenințat.

În aceste condiții, rolului Serviciului Român de Informații devenea deosebit de important pentru informarea corespunzătoare a conducerii țării asupra evoluțiilor nu numai în cadrul confruntărilor de forțe pe câmpul de luptă sau în afara lui, a raporturilor dintre combatanți, ci și – ceea ce era cel mai important – cu informații despre proiecte, inițiative etc. privind configurarea noii hărți politice a lumii ce se profila.

Rapoartele Serviciului de Informații înaintate conducerii țării aveau tocmai rolul de a permite forurilor de decizie din țară o evaluare cât mai exactă a realităților și perspectivelor în problemele de interes românesc și

luarea de către acestea a măsurilor ce se impuneau, în conformitate cu interesul țării.

În numele acestui „interes al țării”, conducerea României a făcut, de-a lungul anilor 1940-1945, o serie de organizări/reorganizări ale Serviciului de Informații, în consonanță cu necesitățile create de schimbările produse în plan intern și internațional. Amintim în acest sens faptul că, la 6 septembrie 1940, regele Carol al II-lea a transmis fiului său, regele Mihai, iar generalul Ion Antonescu a preluat, de fapt, puterea în stat și a instaurat un regim autoritar, devenind „conducătorul statului”. Două zile mai târziu, la 8 septembrie 1940, Ion Antonescu a semnat decretul privind organizarea Serviciului Special de Informații (S.S.I.), renunțându-se la vechea denumire de „Serviciul Secret”. Din acest moment, S.S.I. s-a aflat direct sub conducerea „conducătorului statului”. Iar graba cu care generalul Ion Antonescu a procedat la schimbarea denumirii Serviciului și subordonarea acestuia strict „conducătorului statului” vin să sublinieze importanța pe care acesta o acorda S.S.I..

În fruntea Serviciului Special de Informații, după o fluctuație inițială, s-a aflat, din 12 noiembrie 1940, un profesionist al domeniului: Eugen Cristescu. Sub conducerea lui, în noiembrie 1940, ianuarie 1942 și august 1943, au avut loc trei reorganizări ale S.S.I., care veneau să sublinieze strânsa legătură a Serviciului Special de Informații cu realitățile politico-militare ce impuneau astfel de schimbări în cadrul acestuia.

În ceea ce privește activitatea lui Eugen Cristescu în fruntea S.S.I., autorul consideră că acesta „a contribuit la crearea unui cadru juridic adaptat specificului serviciului pe care îl conducea”, având în vedere și faptul că, din 22 iunie 1941, țara era în război. Dr. Daniel Diaconescu amintește și

faptul că – nu lipsit de importanță și care arată profesionalismul lui Eugen Cristescu – încă din 1926 acesta realizase un raport în cadrul Serviciului Secret privind „Mișcarea comunistă din România în cursul anilor 1918-1926 și legăturile ei cu Internaționala a III-a”, document pe care dr. Daniel Diaconescu îl consideră ca fiind prima analiză cu o viziune largă asupra evoluțiilor viitoare posibile și care atrăgea atenția asupra „acțiunii nefaste” a Internaționalei Comuniste pe teritoriul românesc.

În lucrare sunt analizate numeroase rapoarte ale S.S.I. privind războiul italo-grec, acțiunile informative ale S.S.I. privind spațiul de interes pentru România (sovietic, maghiar, bulgar), colaborarea S.S.I. cu serviciile de informații germane, politica Națiunilor Unite și conferințele la diverse niveluri ale Aliaților, dar și „frontul intern”: activitatea legionarilor, a comuniștilor etc.

După lovitura de stat de la 23 august 1944 în activitatea și în structura personalului S.S.I. au intervenit schimbări radicale. În noile condiții Eugen Cristescu a fost înlăturat de la conducerea Serviciului, arestat și judecat de noua putere.

Din acești ani autorul ne dă o informație extrem de valoroasă, care vine să confirme, unele aprecieri ale istoricilor cu privire la „forța” Partidului Comunist din România la 23 august 1944. Era în anul 1946 – se arată în lucrare – iar Eugen Cristescu se afla atunci într-o celulă a închisorii Lubianka, la Moscova pentru cercetări. Într-o zi, el este întrebat de colegul de celulă care era numărul comuniștilor din România în perioada loviturii de stat din 23 august 1944. „Cum să nu știu – a răspuns Eugen Cristescu. Au fost 1150!”. Și a continuat: „Mai mult de jumătate din aceștia erau agenții noștri informatori”.

Când, cu ani în urmă, dr. Daniel Diaconescu a ales să cerceteze această perioadă din istoria S.S.I., obiectivul urmărit de autor era – o mărturisește chiar el – „să studieze, să analizeze și să interpreteze modul în care politica externă a statului român din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial a fost influențată de informații primite din partea S.S.I.”. Să recunoaștem: era un obiectiv ambițios, important, dar și dificil.

Concluzia cercetării întreprinse o formulează chiar autorul: „În ansamblu, S.S.I. și-a îndeplinit cu succes misiunea încredințată de mareșalul Antonescu la crearea sa și a contribuit la promovarea și apărarea intereselor românești, într-o perioadă deosebit de grea a istoriei noastre”.

Cititorul poate subscrie sau nu la o astfel de caracterizare, dar plăcerea lecturii acestei lucrări și bogăția informațiilor sunt, fără îndoială, bunuri ce nu le va uita!

Prof. univ. dr. Ion Calafeteanu

